

Arxasını böyük güclərə dirəyən xain erməni elə güman etirdi ki, fələk göydən yerə enə də, Azərbaycan Dağlıq Qarabağ uğrunda heç vaxt hərbi qələbə qazana bilməyəcək. Biz isə gümana yox, reallığa dayaqlandıq. Yəqin bildiririk ki, separatçı ermənilər 1-ci Qarabağ müharibəsində müvəqqəti əldə etdiyi şərsiz qələbəyə görə bizə xor baxsalar da, əsassız erməni təkəbbürü yalnız Ermənistan ictimai fikrinə qabanıq əks olunurdu.

Ona görə də beynəlxalq siyasi masada ermənipərəst qüvvələr hərbi yolun açılmasına hər cür maneələr yaradır, gerçək dəlilləri olmayan qərarlar qəbul edir, saxta ideyalar qondarırdılar. Dərindən düşünen erməni başları isə dəim heyecan içində qalmışdı. Axi, özünə yox, özgəyə güvənməyin möhkəm təməli ola bilməz. Gərək öz ordunla döyüş giresən, öz igidliyinə arxalanasan. Belə mərdane hislər erməni ordusuna, səfeh Ermənistan rəhbərlərinə yad hislər idi. Beləliklə, xudbin daşnak başçıları Ermənistanı fələkin güdazına verdilər. Erməni xalqı bu gün çinində fəryad qoparmaqdadır. Gecəli-gündüzlü nalə çəkən əksər erməni əsgər anaları öz övladının meyitine də sahib çıxma bilmir və ən həşşətli hal odur ki, o anaların göz yaşını silən də yoxdur.

Zəfər qazanmış Azərbaycanımızda böyük qürur təntənəsi yaşamaqdayıq. Övladı şəhid olan analarımız möhtərəm və çox hörmətli statusa sahib olaraq başı uca dolanırlar və ulti duyğularla yaşayırlar. Əlbəttə, bu, qan-damanımızla bağlı bir milli xüsusiyyətdir. Biz tarixən görmüşük ki, analarımız həyata yeni övlad gətirəndə "oğul doğmuşam" demir, "dünyaya əsgər gətirmişəm" deyərək qürurlanırlar, xüsusi fərəh hissi keçirirlər. Haqqında söhbət açmaq istədiyim xüsusi təyinatlı qəhrəman əsgərimiz Fərid Fərid oğlu Aslanovun anası Şəhla xanım da yeganə oğlunun doğumunu belə iftixarla bəyan etmişdi. Həmin "əsgər doğumun" yaradığı sevinc hisləri çox çəkdi və 21 ildən sonra ona el çində dərin meğrurane bir baxış verdi, qəhrəman anası olmaq fürsətini qişəmətdi.

Bu günəcn cəmi-cümlələri 21 bahar yaşamış Fərid Aslanova öz üstün meziyyətlərinə görə həmişə tayı-bərabəri olmayan bir gənc kimi qiymət verirdilər. Sanki Qarabağ savaşında onun göstərəcəyi igidlik əməllərini qabaqcadan duymuşdular. Ötən tarix sübut edir ki, Fərid həqiqi

menada çox ləyaqətli bir igidir. Bu ad arəb mənşəli bir ad olaraq "tək", "milsiz" və "taysız" mənalarını verir. Görünür, atası Fərid bəyin öz övladına ad seçimində qətiyyətliliyi dayanmasın səbəbi varmış. Uşaqlıq çağlarının müxtəlif məqamlarında onun qorxmaz hərəketləri, dalaşqan xüsusiyyətləri ilə bağlı söz-söhbətlərin bir ucu məhz adının mənəsi ilə əlaqələndirilirdi. Həqiqətən, Fərid öz adına mənə sahib çıxmışdı.

Fərid Aslanov hələ öz doğma yurdunda - Samux rayonunun Qovlarsarı kənd orta məktəbində oxuduğu illərdə erməni işğalından çox söz salırdı. Düzdür, təhsil göstəriciləri elə yüksək olmasa da, vətənpərvərlikdə geri qalan deyildi. Torpaqlarımızın xain ermənilər tərəfindən qəsb edilməsi barədə məlumatları bir-bəbir öyrənir və çox acıyırdı. Heç vaxt yersiz öyünməzdi. Hər hansı bəhsləşmə zamanı deyirdi ki, birinci olmaq hökm deyil, çalış arxada qalmayasan. Bir müddət polis olmaq arzusuna düşmüşdü. Lakin əsgərlik vaxtı döyüşən ruhlı hərbi həyatına elə meyilləndi ki, təcrid fikrini tamam deyildi. Bunun obyektiv səbəbləri vardı. O, Ağcabədi rayon ərazisinin Xosavəndlə bitişik yerlərində, özü demişkən, qaynar Ergi düzündə yaxşı döyüş dərsi almışdı. Reaktiv artilleriyada fərqli fərsəti və zəruri bilgiləri sayəsində bəzən adi əsgər həddini adlayıb keçirdi. Ona görə də kiçik çavuş rütbəsi almış və mənqa komandirini təyin edilmişdi. Təlimlərdə atış üzrə apardıdığı dəqiq hesablamalar hamını heyran edirdi. Bu müvəffəqiyyət, geniş bacarıq imkanları və cəsarətli xidmət göstəriciləri onun taleyini ordu həyatına bağladı.

Əsgərlikdən sonra cəmi 4 ay qoyun-quzu otarmaqla gün keçirməyi xoşlamayan Fəridin döyüşçü olmaq arzusu 2020-ci il iyun ayının 19-da rəsmiləşəndə sanki göylərdə uçurdu. O, müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçusu kimi döyüşkən bir status qazanmışdı. Həm də Daşkəsən kimi uca dağ vüqarlı bir məkanda xidmət edir, yalnız ana yurdumuzun yüksək zirvələrinə yetişməyə, başlanacaq vətən savaşında öz sözünü deməyə cəm atırdı. Bütün xidməti münasibətlərində sərtliyi yox, mərdliyi öne çəkərək silahdaşlarının rəğbətini qazanır, müasir döyüş sənətinin yeni sirlərini əxz edir, öncüllüyü ilə sevilirdi. Bu mühüm dəyərləri nəzərə alınaraq, heç bir sorğu-sual edilmədən hərbi hissə komandanlığı tərəfindən həmlə taborusuna qəbul edilmişdi.

Haqlı deyimdirdi: İgid döyüşdə məlum olar. İki həmlə, ilk döyüş sevinci və ilk aci-

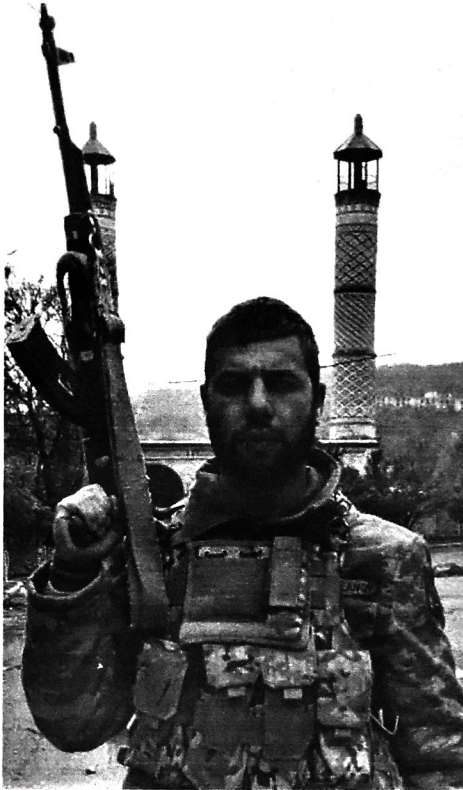
lar... Təkcə döyüşçü üçün deyil, hər kəsin təbii həyat axarı beledir: həm itirirsən, həm də qazanırsan. İlahi mizanı kim-sə dəyişə bilməz. Cəsur Fəridimizin ucalıq əşqi məşəqqətli savaş meydanında yaman çöşdü. Tam sübut etdi ki, sözüna, ərək hökmünə sadiqdirdi. O, ilk döyüşünü Murovdağ silsiləsinin ən ağır keçid və aşırımlarında başladı. 2020-ci il sentyabrın 27-də rəşadətli ordumuzun bu istiqamətdə həyata keçirilən əks-hücumunda Fərid öz ilk

qısırlıq susur və ehtiyat qüvvə yığırdılar. Gecə 23.00 radələrində qəfil gələn duman pərdəsi döyüşçülərimizə neytral nöqtədən çıxmaq imkanı verdi.

Növbəti plan başqa səmtə doğru cızıldı. Bu əks-hücum əməliyyatı Murovdağ silsiləsinin Koroğlu yüksəkliyində reallaşdı. Qəfil həmlər sayəsində Kalbəcərimizin bəzi strateji nöqtələri bizim nəzarətimiz altına keçmişdi. Güclü mövqə döyüşü gədirirdi. Düşmənin daha çox snayperlərə ar-

səhliyinin Kalbəcər rayonuna enən digər bir ərazisində tutarlı zərbələr hesabına irəliləyərək məhüm bir post quralı bildik. 2 gün mənfur daşnaklar qarşımızda qan ağladılar. Lakin postumuza gedən ciğirlərin keçilməzliyi ucubətindən ərəzaq təminatımız alınmadı. Fərid bu postun davamlı müdafiəsində ağır zədələr əlsa da, ayaq sızılırları içində çəkdi, bir kərə də "uf" demədi. Bir qəfil həmlə zamanı hündür qaya üstüncən qartal kimi elə sıçradı ki, silahdaşla-

"BİZƏ NAMUS YARASI YARASHMAZI!..."

rının onun salamat qalmasına inana bilmədilər.

Ölüm saçan savaş sınaqları Fəridin əzmkarlığını artırdı, müdafiə və hücum sirlərini əməli surətdə öyrəndi. Aldığı fiziki zədələrə görə ona dincilik verilə də, ön xətdən çox aralı dayana bilmədi. Silahdaşlarına qoşularına daha hünərli bir addım atdı. Oktyabrın 26-da birgə savaş dərsi aldığı 33 silahdaşı ilə xüsusi təyinatlı əsgər olmaq barədə yuxarı komandanlıq qarşısında vəsatət qaldırıldı və yoxlama zamanı heç kim çıxıxdan edilmedi. Əksinə onların hər birinə "əhsən" deyildi.

Bu seçim təxmini meyar əsaslanmadı. Bir ayda peşəkar döyüşçü olmaq niyyəti gerçək əməllərdən, şücaətli savaş nəticələrindən ortaya çıxdı. Murovdağ döyüşü kimi dimdik qayalar üzərində məşəqqətli bir hərbi əməliyyat icraçısı Şuşa qalasına qədəm basmaq şansı əldə etdilər. Həmin anların təəssüratını gəlin mərd əsgərimiz Fərid Aslanovun öz dilindən eşidək: "Bəlkə də, Qarabağ yaramız olmasaydı, mən döyüşçü olmazdım. Lakin bu yara həm də namus yaramız sayılırdı. Kim buna dəzə bilirdi?! Həyatımda hər şeyi kənara atdım. Zalimin əlində qıvrılan yurd-yuvalarımızın qorunması üçün təcrübəli döyüşçülərimizlə dərddəş oldum. Atanınam bir oğul övladı olsam da, el səngərindən uzada durmağı qeyratına sıxırdıra bilmədim. Dedim ki, ittiqam almadan göz yaşı tökmək bizə haramdır. "Qəranımı dəyişdirməyə kimse cəhd etmədi. Peşəkar döyüşçü olmağın mənim sönməz qürurumdur. Özümlü xoşbəxt sanırım ki, milsiz Şuşa döyüşünün iştirakçısı oldum. Düşməni savaş meydanında zəlif etdik. Qaçan qaçdı, qalanı diz çökürdü, yalvardı ki, Qarabağ işğalına görə onları bağışlayaçaq. Biz sübut etdik ki, yenilməz Azərbaycan oğluyduq, bizə namus yarası yaraşmaz..."

Əvvəli 10-cu səhifədə...

Ordumuzun müzəffər yürüşünün hər günü bir qəhrəmanlıq tariximizdir. 44 günlük uğurlu savaşımızda xalqımızın igidləri xain düşmən üzərində həm də bir mənəvi döyüş sınaqları keçirdi. Azərbaycan əsgəri ilə erməni əsgəri sanki bir mərdlik tərəzisinə qoyuldu. Açıq, daşnak qor-qodularının çoxu heç o tərəziyə yaxın dura bilmədi. Basılmaq igid oğullarımız düşməni siçovul yuvalarında boğa-boğa irəli cumaraq Dövlət Bayrağımızı azad olan yurd-obalarımızda fəxarətlə dalğalandırdılar. Fərid Murovdağ, Hadrut düşürlərindən başlayaraq bütün ölüm-qalım sınaqlarında yalnız öndə getdi. Əvvəlcə cəhənnəmə vasilə etdiyi diğalar sayırdı. Lakin Hadrut düşürlərində təcürbəli silahdaşlarının birgə himayəsi altında irəli gedərək xəncəri, çəpəki, çoxqatlı, çarpaz atəşlərlə o qədər erməni məhv etmişdik ki, daha erməni ölü sayı yaddan çıxmışdı.

Fərid deyir ki, erməni nəmərdliyinin parlaq təzahürü kimi əsgərlərimizin dilində tez-tez hədsiz gülcünc doğuran döyüş yumoru dolayırdı. Biz öz şəhidimizi imkan daxilində savaş meydanında yiyə-siz qoymurduq, ilkin yardım etməklə yanaşı yaralılarımızı belimizə alıb döyüşə-döyüşə onların təxliyə işini aparırdıq. Bəs ermənilər necə edirdilər?! Onların çoxu nəinki öz tankını, ağır döyüş texikasını, həm də adi yüngül silahını yere atıb qaçırıldı. Yaralı diğalara yiye duran yox idi. Onlar qan içində zar-zar ağlayırdılar. Biz yaxınlaşanda isə dərin nalə çəkir, yalvarırdılar ki, onlara yardım edək. Elə yalan dil tökürdülər ki, guya bizi haqlı sanırlar. Müşahidə edirik ki, ön xətdən qaçan erməniyə özləri qənim kəşilir və gecə deqiçələrində onların meyitlərini zibil kimi basdırır, öz vəhşiliklərindən doymurlar.

Fərid Aslanov həmin döyüş günlərini belə xatırlayır: "Xocavənd ərazisində düşməni taqətdən salan qrupumuz cəmi 3 gün dayanaraq lazımı təminat işi gördü. Düşmən elə zənn edirdi ki, Xocavənd tam alındıqdan sonra Şuşaya doğru gedəcəyik. Çox tədbirli komandirimiz general-leytenant Hikmət Mirzəyevin kamil qərarları üzərində çalışırıq. Demək olar ki, hərbi əməliyyatlarda səhvə yol vermirdik. İti sürətli başlıqlarımız, kəskin həmlələrimiz məşlik içindən salındı. Təxminən 40 km yol qət etdik. Meşə, usurlu dağ yollarını gəcə gəlmək asan məsələ deyildi. Qorxu deyilən şey bilmirdik. Cəbhədəşlərim arasında "mən yoruludum", "mən çəkindim" sözləri qətiyyənlə eşidilmirdi. Təhlükəli meşə keçidlərindəndən dəhşətli situasiyalarda üzbeüz dayanırsaq da, biz nə qorxuya baş əyirdik, nə də düşməne. Əsas hədəf Laçın hövləsinin alınması idi. Bu strateji yol boyunca 20 metrədən bir dərin sənğər qazan diğalar bir həmləmiz sayəsində

də məhv oldular. Sürpriz tələ kimi ölmüş əsgər meyitlərinə maskalanmış şəkildə minə bağlayırdılar ki, biz onları kəşfiyyət tələblərinə uyğun olaraq yoxlayan zaman qəfil partlayış altında qalaq. Bize qarşı qurulan belə murdar hiylələr işə keçmədi. Yaxşı bilirdik ki, döyüşdə erməni meyiti onlar üçün müqəddəs sayılırdı. Faşist qayəli diğadan xəyanət gözləməmək necə məqbul hesab edilə bilər?! Biz hədsiz fəxr duyuruq ki, mətin və peşəkar döyüşçü

ələ keçirdiyimizi düşmən bildikdən sonra bizi fasiləsiz minənaatan, top atəsinə mürüz qoydu. Yuxarı hissə qayalıqdan ibarət olduquna görə sənğər qaza bilmirdik. Mina və mərmiri qəlpələrdən xilas olmağımız əsa Allahımızdan asılı qalmışdı. Əks-zərbə səmtlərində yere qışılıb qorunurdu. Qayaya çırpılan mina özü ilə bahəm qaya qırıntılarını iti qəpə kimi üstümüze yağdırırdı. Təpədə cəmi 24 igidimiz müqəddəs şəhidliyə qovuşdu..."

girişində gözləyirdilər. Ordumuz uca dağ silsiləsini uç tərəfdən aşılıb keçdi. Fəridin daxil olduğu qrup noyabrın 4-nə keçən gecə Xankəndi tərəfindən məşlik içindən keçərək doğma Şuşamıza qədəm basdı. Basılmaq ərənlərimiz sönməz intiqam hissi ilə Şuşanın türməsi tərəfindən düşmənin başına elə qəfil yumruq vurdu ki, diğalar dağılıb pərən-pərən oldular. 3 gün mövqə döyüşü aparıldı. Küçə savaşımız möhtəşəm səhnelərlə müşayiət olunurdu. Tan-

bərdirdi. İctimai binalar, yaşayış evləri, işə obyektleri hərbi taktiki tələblərə ciddi əməl edilməklə yoxlandı. Bir evdə ailənin qaça bilməyən üzvləri şraf içində yaxalandı. Çox gülməli epizodlar yarandı. Ordumuzun humanist hərəkətləri qarşısında bir acı söz də deyə bilmirdilər. Təslim olan erməni yüksək başçılıq ədəb-ərkanla əsir alınır, silahlı yere qoymayanlar isə əksər hallarda süngür-ıbaçlaq sudsudurlurdu. Fərid deyir ki, zəncirvari düzlülərək həyata keçirilən hər bir həmlədə ne sağından, nə də solundan nigaran deyildi. Biri tərəfində itigözlü Qərib Əhmədov, pəhləvan cüssəli Ruhan Hüseynov, digər tərəfində dalıqanlı Mehdi Mürsəlov, məhür "İtqovan" Qəlbunur Budaqov vuruşurdu. Əməliyyatların icrası zamanı, demək olar ki, az danışırdılar. Söz və zəruri himayə işarələri baxışlarla bildirilir, xüsusi əyham əsasında həmlə istiqaməti müəyyənləşdirilirdi. Şuşa küçələrində hər bir xüsusi təyinatlı əsgərin, necə deyirlər, döyüş marşrutu qabaqcadan çizilmişdi. Ona görə də düşmən onların planlı gəlişini çox hiss etmədi. Şəhərin təmizləmə prosesində çox qalmaqlı situasiyalar əmələ gəlmirdi. Döyüşçülərimizin cəsaratlı hərəkətlərindən düşmən ilk baxışda boğulu, gülləsiz can verirdi...

"BİZƏ NAMUS YARASI YARASHMAZI..."

sirasında addım atırıq. Yalçın qayalar, dərin dərələr, kiçik yaşayış məntəqələrini keçərək irəliləyirdik. Qarşımıza tək-tük cılız diğalar çıxırdı. Onların başını ilk andaca əzirdik. Müsbət hallardan biri də ondan ibarət idi ki, Qırmiç Bazar müdafiə istehkamlarında pusqu quran düşmən bizi gözləməklə hədəf yere vaxt itirdilər. Bəzən oturub yeyib-içən erməni əsgərlərinin yanından elə ehməlcə keçib gedirdik ki, onlar ayaq səslərini də duya bilmirdilər. Deqiç və sahmanlı kəşfiyyət əməliyyatlarımızda bir anlıq da bürmə halı yaşamırdıq. Söz yox ki, düşməne süfrə başında da qan qusdura bilirdik. Lakin hərbi kəşfiyyət pozulmaq müddəaları ilə yanaşı mənəvi dəyərlərimiz də hiş edilirdi. Biz düşməni aldadaq Laçın-Şuşa magistrat yoluna girdik və uqurlu həmlələrlə o yolu bağladırıq. Unikal Şuşa əməliyyatına başlamaq üçün biz qarşıda çox çətin çıxılan bir təpənin alınması tapşırığı verildi. Dikinə qalxmaq mümkün deyildi, bəzən yaşayımız sürüşür və səmtsiz halda aşığı yumalandırıq. Yalnız yorucu zıqcaq deqiçlərlə yuxarı çıxıb bilirdik. Təpənin başına çıxmaq üçün 2 saat yarım vaxt sərf etdik. Bu kəskin yoxuşlu yüksəkliyi

Təpəni tərk etmək məqamı çalmışdı. Dünən bulduş və ulduzlarla sayrışın göy bu gün aydın sezişirdi. Səmə qaya buludlarla örtülmüşdü. Fərid bu gecəni qrupdaxili növbəyə əsasən döyüş postunda keçirdi. Ətrafa çökən qatı qarantılı müşahidə işini çətinləşdirmişdi. Döyüş postları xüsusi siqnal vasitəsilə bir-birini yalnız gözə dəyən qarantılardan duyuy salırdılar. Səhərə yaxın hava azacıq işıqlaşanda Fərid daha arxayın olmaq üçün postdan aşığı iri qayaların arxasını yoxladı və rahat halda qrupun gecələdiyi daldalanacaqda gələndə xəbər aldı ki, "irəli" komandası verilib. 8 gün ac-yalavac yol getdilər. Ağlaşmış epizodlarla üzleşir, qarşıya çıxan əngəlləri mər-dənə dəf edirdilər. Susuzluqdan igid duduqları çatlayırdı. Yağış yağıda qorğun ərənlərimizin canına yeni güc gəlirdi. Həmi ağzını göyə açırdı ki, yağış damcılarını canuzən susuzluğu azacıq da olsa, kəsə bilsin. Gecələr yarımyaş geyimlərlə qaya-daş üzərində yatırıdılar. Ocaq qalmaq da mümkün deyildi. Sönməz və xətersiz daxili hərərat sanki əlavə güc verirdi. Di gəl ki, heç kim xəstələnmirdi.

Sızan məlumatla görə, erməni qüvvələri bizi Şuşanın

ki qoyub qaçan diğanı öz qüvvələri qəsdən gündürdülər. Həttə savaşın ilk vuruşlarında sinəsinə döyüb loğalanan müzdlü erməni döyüşçüləri Fəridgili görən kimi dizini yere qoyub əllərini göyə qaldırı və könlüllü əsir düşürdülər. Di gəl ki, düşmənin sayı aramsız olaraq artırdı. Görünür, erməni komandanlığı təslim olma-maqdan ötrü bütün qüvvələri Şuşaya toplamışdı. Sənğəri, beton istehkama olmayan diğalar həlak kimi qırılırdılar. Güllədən çox əl qumbaralın kamızına gülcü gəlirdi. Sanki döyüşçülərimizin üzün sürən yorğunluğu, aqlıdan yaranmış həlsizliyi döyüşə girən kimi kifayət qədər azalırdı. Onların yorğun əl-ayağı çox böyük səy və dəhşətli iradə gərginliyi sayəsində hərəkətə gəlirdi. Birce dəfə "can Azərbaycan", yaxud "həydir Allah, haqdir Allah" deyəndə igid nəfəsi canlara əlavə güc gəlirdi, bəri an daxilində sanki şirə, pələngə döndürdülər.

Son nəfəsinə dərən ermənilər Şuşaya xeyli minə atdı, dağıdıcı mərmilər tulladı. Ordumuz isə tarixi mədəni abidələrimizi qorumaq məqsədilə dağıdıcı silahlardan istifadə etmədi. Fərid avtomat silahlından yalnız tək atəşlər açıb və konkret obekta qabağına çıxan diğaları gə-

Herbi mənada alınmaz qala sayılan Şuşada aparığımız döyüş öz hərbi-taktiki cəhətlərinə görə nadir bir döyüş kimi tarixə yazıldı. Bu döyüş uğurlu və qəta qarabəmizdə tam və dqiç qələbəmizi təmin etdi. Möhtəşəm Ali Bəşir Komandanımız dəmişən, biz təkcə erməni separatçıları deyil, düməni boğaza yığan erməni faşizmini məhv etdik. Sübut etdik ki, savaşda qalın zirehli tanklar, izdihamlı hərbi texnikalar yox, cəsərat qalib gəlir. Ən başlıcası odur ki, haqq bizi yalqız qoymadı, yağı düşməne əzab, bəzə qələbə bəxş etdi.

Misilsiz hərbi qələbələrini qəhrəmancasına əldə edən igidlerimizə bəri kimi xüsusi təyinatlı cəsür əsgəri Fərid Aslanov öz doğma kəndinə qayıdanda çox qürurlu anlar yaşadı. Fəriz bəy də, Şəhla xanım da öten ömür günlərində bu sayaq şadıyana bəri güzəran görməmişdilər. Böyüklü-kiçikli bütün kənd sakinləri onlara öz dərin təşəkkürünü bildirir, belə qəhrəman oğul yetişdirdiklərinə görə şərifli sima daşıyan atası deyirlər.

İbrahim MƏSİMOĞLU
müharibə veterani,
ehtiyatda olan
polkovnik-leytenant